

การเชื่อมต่อหลักสูตรภาษาจีนในประเทศไทย: ความสอดคล้องและแนวทางการพัฒนา
เพื่อเตรียมความพร้อมจากมัธยมศึกษาสู่ความคาดหวังของอุดมศึกษา
Bridging the Chinese Language Curriculum in Thailand:
Alignment and Development Strategies for Transitioning from Secondary
to the Expectations of Higher Education

อภิสร่า พรรัตนานุกุล^{1*}

Apisara Pornrattananukul^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์และเปรียบเทียบความสอดคล้องของมาตรฐานเนื้อหา มาตรฐานความสามารถ และระดับทักษะภาษาระหว่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนเพื่อการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ ระดับต้น (พ.ศ. 2564) 2) เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาให้เชื่อมโยงกับกับมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนเพื่อการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ ระดับ 3 (พ.ศ. 2564) เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เนื้อหา เกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลมี 3 ด้าน ได้แก่ การมีอยู่ของข้อมูล ลักษณะของข้อมูล และระดับความครอบคลุม การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยการถอดรหัสเชิงคุณภาพของข้อมูลหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือโดยใช้การเปรียบเทียบผลระหว่างผู้ประเมินกับผู้วิจัย ผลการวิจัย พบว่า ทั้งหลักสูตรฯ และมาตรฐานฯ มีจุดร่วมที่ชัดเจนในด้านโครงสร้างทักษะภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน และมีแนวโน้มพัฒนาทักษะอย่างเป็นลำดับ แต่มีความแตกต่างในระดับความลึกของเนื้อหา ลักษณะการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ และเกณฑ์เชิงปริมาณ ผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดของการจัดโครงสร้างหลักสูตรโดยใช้ HSK เป็นมาตรฐานอ้างอิงเพื่อเชื่อมโยงระดับการเรียนรู้ข้ามช่วงชั้น และชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาให้สามารถส่งต่อไปยังระดับอุดมศึกษาโดยควรรวมจุดแข็งของทั้งระบบมาตรฐานการศึกษาของรัฐและเกณฑ์วัดความสามารถทางภาษาระดับสากล

คำสำคัญ : หลักสูตรภาษาจีน, มัธยมศึกษา, อุดมศึกษา, หลักสูตรแกนกลาง, การสอบวัดระดับภาษาจีน

Article Info: Received 07 March, 2025; Received in revised form 01 September, 2025; Accepted 02 September, 2025

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาต่างประเทศ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: apisara.po@chula.ac.th

Lecturer in Division of Foreign Language Teaching, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Email: apisara.po@chula.ac.th

* Corresponding author

Abstract

This study aimed to 1) analyze and compare the alignment of content standards, competency standards, and language proficiency levels between the Chinese language learning standards in Thailand's Basic Education Core Curriculum (2008) at the upper secondary level and the Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education at the elementary level (implemented on July 1, 2021); 2) propose a set of guidelines for developing secondary-school Chinese language curricula that articulate with the Chinese Proficiency Standards for International Chinese Language Education at Level 3 (issued in 2021). The research utilized a custom-designed content analysis form. The analysis focused on three dimensions: presence of content, characteristics of content, and level of coverage. The data were analysed using qualitative coding, and the validity of the tool was verified through inter-rater reliability by comparing results between the researcher and a rater. The findings revealed a clear overlap in the structural components of language skills—listening, speaking, reading, and writing—and a shared tendency toward sequential skill development. However, differences were observed in the depth of content, the way learning outcomes were described, and the use of quantitative performance indicators. The results support the use of HSK as a reference framework for curriculum structuring to link language learning across educational levels. The study also proposes a direction for developing the secondary-level Chinese language curriculum that effectively transitions into higher education by integrating the strengths of both the national standard-based education system and international language proficiency benchmarks.

Keywords: Chinese curriculum, secondary education, higher education, Basic Education Core Curriculum, HSK

บทนำ

รอยต่อของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาเป็นข้อคำนึงของนักการศึกษาไทยที่ได้รับความสนใจมาเป็นเวลานาน และสถานการณ์ปัจจุบันปรากฏเด่นชัดมากขึ้น ประเด็นที่น่าสนใจ อาทิ การเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษายังจำเป็นต้องเริ่มทบทวนเนื้อหาใหม่ตั้งแต่แรกหรือไม่ การพัฒนาความรู้และทักษะภาษาจีนให้ต่อเนื่องจากการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร การจัดการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรมควรมีลักษณะอย่างไร

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากระบบการคัดเลือกกลางบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในรอบแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) มักกำหนดให้แสดงผลสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) ส่วนการคัดเลือกฯ รอบ Admission กำหนดให้ใช้คะแนน A-level ภาษาจีน ข้อประจักษ์นี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษามีแนวโน้มที่จะพัฒนาความรู้และทักษะภาษาจีนของผู้เรียนต่อเนื่องจากระดับมัธยมศึกษา และการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นบนฐานการจัดหลักสูตรแบบเน้นผลลัพธ์ (OBE) มักใช้ผลสอบ HSK เป็นตรรกะชี้วัดการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาเช่นกัน เป็นที่น่ายินดีว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนทั้งระดับมัธยมศึกษาและ

อุดมศึกษาส่วนใหญ่มีอ้างอิงระดับความรู้ผ่านการสอบ HSK ซึ่งเป็นเกณฑ์การวัดความรู้ภาษาจีนของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ใช้อยู่ทั่วโลกและมีความเป็นสากล

การศึกษาภาษาจีนในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปมุ่งให้บัณฑิตมีผลสัมฤทธิ์ทักษะภาษาจีนที่เทียบเท่ากับระดับความรู้ภาษาจีน HSK (พ.ศ. 2553) ระดับ 4-5 และมักกำหนดเกณฑ์รับผู้สมัครที่มีระดับความรู้ภาษาจีนอย่างน้อยที่สุด คือ HSK (พ.ศ. 2553) ระดับ 3 (สำรวจจากเกณฑ์คุณสมบัติผู้สมัคร TCAS รอบแพ่มะสมผลงาน ปีการศึกษา 2567) การกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติเช่นนี้เป็นข้อประจักษ์ที่อนุมานความคาดหวังของหลักสูตรระดับอุดมศึกษาได้ว่า ต้องการต่อยอดความรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับความรู้ภาษาจีน HSK (พ.ศ. 2553) ระดับ 3 แต่ในปัจจุบันมีความน่าจะเป็นมาน้อยเพียงใดที่เมื่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วสามารถมีความรู้ภาษาจีนในระดับที่หลักสูตรอุดมศึกษาคาดหวัง

การศึกษาสภาพการณ์และปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย พบว่า ปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างแพร่หลายในทุกระดับการศึกษาและครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในระดับมัศึกษายังคงเผชิญกับปัญหาสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ (1) การขาดความสำคัญและการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร (2) การไม่มีหลักสูตรแกนกลางที่เป็นมาตรฐาน (3) การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน (4) วิธีการประเมินผลที่ยังไม่ชัดเจน (5) การขาดแคลนครูไทยและครูเจ้าของภาษาที่มีทักษะการสอน (6) ความแตกต่างของพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน และ (7) การขาดหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและประสานงาน (รุ่งทิพา แยมรุ่ง และคณะ, 2567)

นอกจากนี้ แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับมัศึกษามักใช้จำนวนชั่วโมงเรียนและตำราเรียนที่ใกล้เคียงกับระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้เนื้อหาที่มีความซ้ำซ้อนในช่วงต้นของการเรียน และมีความคาดหวังว่า ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาควรมีความรู้ในระดับที่เทียบเท่า HSK ระดับ 3 (อรอนงค์ อินสอาด และ กัลยาณี กฤตโตปการกิจ, 2566) อย่างไรก็ตาม หลักสูตรที่ใช้ก็ยังขาดการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในด้านอักษร คำศัพท์ และไวยากรณ์ รวมทั้งยังไม่มีระบบการวัดและประเมินผลที่สามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรได้อย่างแท้จริง การประเมินผลที่มีอยู่ในปัจจุบันมุ่งเน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยตรง โดยกำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนสอบผ่าน HSK ระดับ 2-3 แต่ยังมีได้มีการประเมินในระดับหลักสูตรว่า เนื้อหาและแนวทางการจัดการเรียนการสอนสามารถนำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้หรือไม่ (พิชัย แก้วบุตร, 2564)

ผลการศึกษาด้านปริมาณคำศัพท์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สำเร็จการศึกษา พบว่า นักเรียนร้อยละ 54.49 มีคำศัพท์สะสมอยู่ระหว่าง 50-300 คำ ขณะที่ร้อยละ 27.96 มีคำศัพท์สะสมอยู่ระหว่าง 300-600 คำ ด้านความสามารถตามสาระการเรียนรู้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ดีที่สุดในสาระที่ 1 “ภาษาเพื่อการสื่อสาร” โดยมีระดับความรู้เทียบเท่ากับระดับประถมศึกษาตอนปลาย ขณะที่สาระที่ 2-4 ได้แก่ “ภาษาและวัฒนธรรม” “ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น” และ “ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก” นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความรู้เพียงเทียบเท่าระดับประถมศึกษาตอนต้น ยกเว้นในมาตรฐานที่ 4.2 ซึ่งว่าด้วยการใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้กับสังคมโลกที่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถบรรลุได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด (ธุมวดี สิริปัญญาธิ และคณะ, 2559)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2551) จัดเป็นหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน (standard-based curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของมาตรฐานด้านเนื้อหาที่กำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา มาตรฐานเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และสามารถทำได้ แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีมาตรฐานความสามารถที่ปฏิบัติได้ เกิดจากการลงมือปฏิบัติและเป็นสัมฤทธิ์ผลของมาตรฐานด้านเนื้อหา (พัชร ศรีสังข์, 2552) การจัดทำหลักสูตรอิงมาตรฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน ผู้เรียนจะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรได้เมื่อมีคุณภาพตามที่มาตรฐานหลักสูตรกำหนด องค์ประกอบของหลักสูตรอิงมาตรฐาน ประกอบด้วย 1) สาระ (strands) 2) มาตรฐาน (standards) 3) มาตรฐานด้านเนื้อหา (content standard) 4) มาตรฐานความสามารถ (performance standard) 5) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (content benchmark) และ 6) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (learner outcome) (พัชร ศรีสังข์, 2552)

มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนเพื่อการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ (国际中文教育中文水平等级标准) เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2564 เพื่อให้เป็นมาตรฐานระดับชาติของจีน ได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลกลางและประกาศโดยคณะกรรมการภาษามาตรฐานแห่งชาติร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ มีผลบังคับใช้ในการกำหนดเกณฑ์การสอบ HSK ใหม่ (กำลังอยู่ในช่วงพัฒนาข้อสอบและจะใช้ในอนาคต) โดยเฉพาะระดับ 7-9 ครอบคลุมทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน และแปล มีการกำหนดจำนวนคำศัพท์ อักษรจีน และโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ผู้เรียนควรทราบในแต่ละระดับอย่างชัดเจน อีกทั้งยังใช้เป็นกรอบในการออกแบบหลักสูตรในมหาวิทยาลัย สถาบันขงจื่อ และหน่วยงานต่างประเทศที่มีความร่วมมือกับประเทศจีน และได้รับการยอมรับในระดับสากล (Zhonghua Renmin Gongheguo Jiaoyubu Guojiayuyanwenzi Gongzuoweiyuanhui, 2021)

มาตรฐานนี้กำหนดเกณฑ์การวัดผลทักษะภาษา 5 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการแปล ซึ่งใกล้เคียงกับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาสากล เช่น Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) ที่ใช้ในยุโรปมากยิ่งขึ้น ระดับความสามารถถูกแบ่งออกเป็น 3 ระดับใหญ่ ได้แก่ ระดับต้น (ระดับ 1-3) อาจเทียบได้กับ CEFR ประมาณระดับ A1-B1+ ระดับกลาง (ระดับ 4-6) อาจเทียบได้กับ CEFR ประมาณระดับ B1-C2 และระดับสูง (ระดับ 7-9) อาจเทียบได้กับ CEFR ประมาณระดับ C2+ (Council of Europe, 2020) ผู้เรียนในระดับต้นสามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ ในขณะที่ระดับกลางสามารถใช้ภาษาจีนเพื่ออภิปรายและแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึก ส่วนระดับสูงสุดสามารถใช้ภาษาจีนในบริบทวิชาการและวิชาชีพได้อย่างคล่องแคล่ว (Zhonghua Renmin Gongheguo Jiaoyubu Guojiayuyanwenzi Gongzuoweiyuanhui, 2021)

เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ใช้กำหนดเกณฑ์การสอบรูปแบบเดิมที่แบ่งระดับเพียง 6 ระดับ พบว่าตัวชี้วัดเชิงปริมาณด้านการกำหนดคำศัพท์สะสมมีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ระดับ 3 ของเกณฑ์ใหม่กำหนดจำนวนคำศัพท์สะสม 2,245 คำ แต่ระดับ 3 ของเกณฑ์เดิมกำหนดจำนวนคำศัพท์สะสม จำนวน

600 คำ ระดับ 4 จำนวน 1,200 คำ และระดับ 5 จำนวน 2,500 คำ หากเทียบเคียงเกณฑ์ใหม่กับเกณฑ์เก่าพบว่า การกำหนดระดับความสามารถที่ระดับอุดมศึกษาต้องการอยู่ในช่วงความรู้ระดับ 3 ถึงระดับ 5 ดังนั้นเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการเทียบความรู้ระดับความสามารถของเกณฑ์ใหม่กับหลักสูตรแกนกลางฯ คือระดับ 3 แต่หากสถานศึกษาสามารถพัฒนาทักษะได้สูงยิ่งขึ้นไปกว่านี้ถือเป็นจุดเด่นและข้อได้เปรียบของสถานศึกษาต่อไป

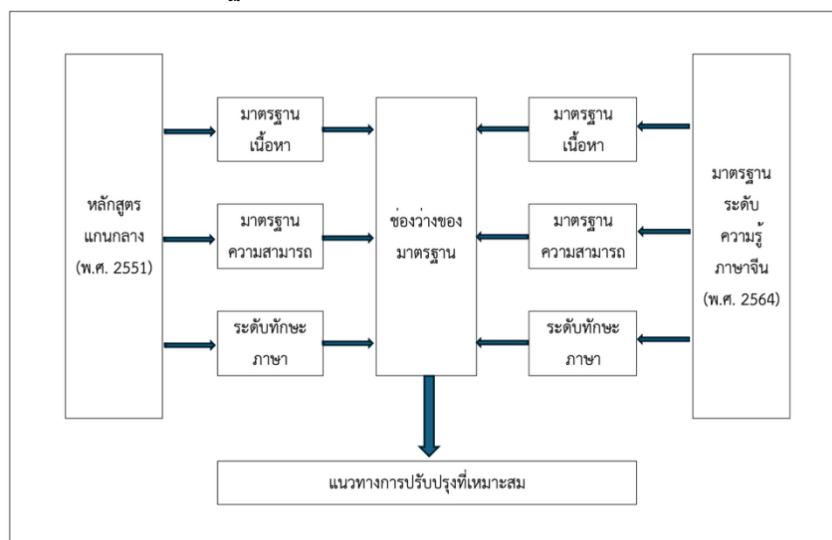
แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางฯ และมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ จะมีวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หลักสูตรแกนกลางฯ มุ่งพัฒนาผู้เรียนตามบริบทประเทศไทย ส่วนมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ มุ่งวัดความสามารถภาษาจีนสำหรับผู้เรียนภาษาต่างประเทศทั่วโลก แต่จากการศึกษาข้อมูลระบบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย พบว่าเกณฑ์คุณสมบัติเบื้องต้นของผู้สมัครในรอบ portfolio มักต้องการให้ผู้สมัครแสดงผลสอบ HSK ระดับ 3 ขึ้นไป หรือการกำหนดเป้าประสงค์วัดผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาอาจใช้ผลสอบ HSK ของนักเรียนเป็นตัวชี้วัดเช่นกัน (พิชัย แก้วบุตร, 2564) สภาพการณ์นี้สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 4 การวัดและประเมินผลของนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาจีนของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้ใช้เครื่องมือประเมินที่ได้รับมาตรฐานสากล เช่น HSK (ธุมวดี สิริปัญญาธิ และคณะ, 2559) ดังนั้นการนำเอกสารทั้งสองชุดมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยเฉพาะในมิติของ “เนื้อหา” และ “ทักษะภาษา” จึงไม่ใช้การเปรียบเทียบเชิงระบบแต่เป็นการวิเคราะห์เชิงประเด็นที่เน้นหาความเชื่อมโยงเชิงคุณภาพ มีเป้าหมายเพื่อระบุโอกาสในการพัฒนาและแนวทางเสริมความต่อเนื่องระหว่างระดับการศึกษาอันสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบหลักสูตรที่เชื่อมโยง (curriculum articulation)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ส่วนใหญ่จะเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหรือประเมินคุณภาพการเรียนการสอน แต่ยังไม่มีการใดที่ลงลึกถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงโครงสร้างระหว่างหลักสูตรไทยกับมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ อย่างเป็นระบบ สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างเชิงหลักสูตรหากต้องการนำเสนอภาพรวมและรายละเอียดประเด็นในการเสนอแนวนโยบายในการพัฒนาปรับปรุงหรือยกระดับการศึกษาภาษาจีนในประเทศไทยในเชิงหลักสูตรต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานเนื้อหา 2) มาตรฐานความสามารถ และ 3) ระดับทักษะทางภาษา ของมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางฯ และมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ เพื่อระบุ “ช่องว่างของมาตรฐาน” อันจะนำไปสู่ “แนวทางการปรับปรุงที่เหมาะสม” (ภาพ 1)

ภาพ 1

องค์ประกอบแนวคิดวิจัยช่องว่างของมาตรฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานเนื้อหา มาตรฐานความสามารถ และระดับทักษะภาษาจีนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2551) กับมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนเพื่อการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ ระดับ 3 (พ.ศ. 2564)
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนเพื่อการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ ระดับ 3 (พ.ศ. 2564) และสอดคล้องกับความต้องการของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร โดยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนเพื่อการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ ระดับ 3 (พ.ศ. 2564)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอิงจากกรอบแนวคิดการวิเคราะห์หลักสูตรตามแนวทางการจัดทำแผนผังเนื้อหาหลักสูตร (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2019) และหลักการของการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยออกแบบให้เหมาะสมกับการเปรียบเทียบเอกสารหลักสูตรในเชิงโครงสร้าง แบบวิเคราะห์นี้มีลักษณะเป็นตารางเชิงหมวดหมู่ ครอบคลุม 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) มาตรฐานเนื้อหา วิเคราะห์หัวข้อสาระ ความรู้ และคำศัพท์ 2) มาตรฐานความสามารถวิเคราะห์เป้าหมายการใช้ทักษะ เช่น การฟัง การพูด และ 3) ระดับ

ทักษะภาษาวิเคราะห์ระดับความลึก ความซับซ้อน และลำดับชั้นของทักษะ แต่ละรายการจะวิเคราะห์ผ่าน 3 เกณฑ์ คือ การมีอยู่ของข้อมูล ลักษณะของข้อมูล และระดับความครอบคลุม เพื่อให้การวิเคราะห์ครอบคลุมทั้งมิติเนื้อหา ทักษะ และความลึกเชิงบริบทอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ไม่ใช้การให้คะแนนเชิงปริมาณหรือการสร้างแผนภาพความเข้มของเนื้อหาในหลักสูตร (heat map) เนื่องจากต้องการลงลึกในระดับบริบทของเนื้อหา เช่น ความชัดเจนของตัวชี้วัด ลักษณะคำศัพท์ซึ่งไม่สามารถแทนค่าด้วยคะแนนตัวเลขได้อย่างแม่นยำ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2551) และมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนเพื่อการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ (พ.ศ. 2564) ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกเอกสารทั้งสองชุดโดยใช้ การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เนื่องจากเป็นเอกสารมาตรฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเป้าหมายการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการถอดรหัสข้อมูลจากเอกสารโดยอ่านเอกสารทั้งหมดอย่างเป็นระบบ และบันทึกประเด็นสำคัญ ได้แก่ มาตรฐานสาระ 8 ข้อ (มาตรฐาน ต 1.1-4.2) และตัวชี้วัด 63 ข้อ (มาตรฐาน ต 1.1-4.2) ของหลักสูตรภาษาจีน 3 ปี (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) และคำศัพท์ระดับที่ 1-3 จำนวน 2,245 คำ รวมถึงคำอธิบายระดับความสามารถและตัวชี้วัดเชิงปริมาณด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ระดับที่ 1-3 ของ มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ เพื่อนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบตามหมวดหมู่ในแบบวิเคราะห์เนื้อหาที่ออกแบบไว้ ข้อมูลทั้งหมดจัดเก็บและจัดเรียงในรูปแบบตารางเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ช่องว่างของเนื้อหาระหว่างหลักสูตรทั้งสอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ใช้แนวทางการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานเนื้อหา มาตรฐานความสามารถ และระดับทักษะภาษาระหว่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2551) กับมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนเพื่อการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ (พ.ศ. 2564) ระดับ 3 โดยอิงหลักแนวคิด “การวิเคราะห์เชิงประเด็น (micro-level comparison)” เน้นการพิจารณาความสอดคล้องในระดับของหัวข้อ สาระ และทักษะที่ปรากฏในหลักสูตรทั้งสองชุด มิได้เปรียบเทียบในระดับระบบหรือโครงสร้างของหลักสูตรโดยรวม

ผู้วิจัยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหาที่ออกแบบขึ้นเองตามกรอบการจัดทำแผนผังหลักสูตรขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2019) เพื่อใช้ตีความผลการวิเคราะห์ในเชิงความต่อเนื่องของการเรียนรู้ (learning articulation) จากระดับมัธยมศึกษาสู่ระดับอุดมศึกษา

การวิเคราะห์แต่ละรายการอิงเกณฑ์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การมีอยู่ของข้อมูล หมายถึง เนื้อหาหรือทักษะที่ปรากฏเชื่อมโยงกันทั้งในหลักสูตรแกนกลางฯ และ มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ 2) ลักษณะของข้อมูล หมายถึง รายละเอียดของเนื้อหาและทักษะมีลักษณะบ่งบอกการส่งเสริมหรือเติมเต็มความต้องการระหว่างกัน และ 3) ระดับความครอบคลุม หมายถึง ระดับการส่งเสริมหรือเติมเต็มได้ตามความต้องการระหว่างกันได้ทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน ในการประเมินระดับความครอบคลุมในแต่ละรายการ ผู้วิจัยพิจารณาจากการมีอยู่ของข้อมูลร่วมกันในทั้งสองเอกสาร กล่าวคือ หากข้อมูลหรือทักษะปรากฏอยู่เฉพาะในหลักสูตรแกนกลางฯ หรือในมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ เพียงฉบับใดฉบับหนึ่ง จะถือว่า ไม่สามารถเชื่อมโยงกัน

ได้ และจัดอยู่ในระดับ “ไม่ครอบคลุม” อย่างไรก็ตาม หากข้อมูลนั้นปรากฏในทั้งสองเอกสาร ผู้วิจัยจะพิจารณาต่อในเชิงคุณภาพของการเติมเต็มกันของเนื้อหา โดยอาศัยเกณฑ์ว่า ข้อมูลจากเอกสารหนึ่งสามารถตอบสนองหรือสนับสนุนเป้าหมายของอีกเอกสารหนึ่งได้มากน้อยเพียงใด หากมีความสอดคล้องกันบางส่วน เช่น ขอบเขตของเนื้อหาคาบเกี่ยวกันเพียงบางประเด็น รายละเอียดไม่สมบูรณ์ หรือมีข้อกำหนดที่แตกต่างกัน จะถือว่า อยู่ในระดับ “ครอบคลุมบางส่วน” แต่หากพบว่า ข้อมูลจากทั้งสองแหล่งมีความสอดคล้องกันอย่างครบถ้วน ทั้งในเชิงของหัวข้อ สาระ ทักษะ และระดับความลึกของการเรียนรู้ โดยสามารถเติมเต็มซึ่งกันและกันได้ทั้งหมด จึงจะถือว่าเป็น “ครอบคลุมทั้งหมด”

ข้อมูลจากการถอดรหัส (coding) ถูกจัดเก็บในรูปแบบตารางเชิงหมวดหมู่ สำหรับเนื้อหาหลักของมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ จะเป็นรายการคำศัพท์และรายการไวยากรณ์ รายการคำศัพท์จัดลำดับเรียงตามลำดับตัวอักษรไม่มีการจัดกลุ่มไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยวิเคราะห์จัดประเภทกลุ่มคำศัพท์โดยอ้างอิงการจัดกลุ่มคำศัพท์เบื้องต้นจากหลักการเขตความหมาย (semantic field) เพื่อการจัดกลุ่มตามหัวเรื่อง (thematic grouping) ซึ่งใช้ในงานวิเคราะห์คำศัพท์เพื่อการสอนภาษา เช่น คำว่า 医院 (โรงพยาบาล) 医生 (หมอ) 生病 (ป่วย) จัดอยู่ในกลุ่มสุขภาพและร่างกาย คำศัพท์บางคำอาจตีความให้จัดกลุ่มได้หลายกลุ่มแต่ก็ไม่ได้ส่งผลต่อการจัดกลุ่มโดยรวมเนื่องจากผู้วิจัยมิได้มุ่งผลวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงสถิติ แต่มีวัตถุประสงค์ที่จะสกัดกลุ่มเนื้อหาที่เป็นไปได้จากความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ศัพท์เป็นหลัก

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Koo & Li, 2016) ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความตรงระหว่างผู้วิเคราะห์ (inter-rater reliability) โดยให้ผู้ประเมิน (rater) อีกหนึ่งคนซึ่งไม่ใช่ผู้วิจัยหลักและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาจีนและการวิเคราะห์หลักสูตรในระดับที่เพียงพอ ทำการอ่านและวิเคราะห์เอกสารชุดเดียวกัน โดยใช้แบบวิเคราะห์ฉบับเดียวกันกับผู้วิจัย จากนั้นจึงเปรียบเทียบผลการจัดกลุ่มและการตีความเนื้อหาในแต่ละรายการ ผลการวิเคราะห์พบว่า การวิเคราะห์รายละเอียดเนื้อหาและทักษะของหลักสูตรแกนกลางฯ มีความตรงกันทั้งหมดเนื่องจากการกำหนดไว้ในเอกสารอย่างชัดเจน ส่วนคำศัพท์ของมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ มีคำศัพท์ จำนวน 1,922 คำ ได้รับการจัดหมวดหมู่ตรงกัน คิดเป็นร้อยละ 85.63 ของคำศัพท์ทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีก 323 คำ มีความเห็นต่างกันในเบื้องต้น คำนี้ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ “ดี” ตามแนวทางของ Miles and Huberman (1994) ที่กำหนดว่า ระดับความตรงที่ยอมรับได้ควรอยู่ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป การวิเคราะห์คำศัพท์ที่มีความเห็นต่างกันได้ดำเนินการผ่านการประชุมหารือร่วมกันจนได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง negotiated agreement ตามแนวทางของ O'Connor and Joffe (2020) เพื่อเพิ่มความเที่ยงของผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานเนื้อหา มาตรฐานความสามารถ และระดับทักษะภาษาจีนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2556) กับมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนเพื่อการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ ระดับ 3 (พ.ศ. 2564) โดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหาที่ออกแบบขึ้น

เฉพาะภายใต้กรอบแนวคิดการจัดทำแผนผังเนื้อหาหลักสูตร (OECD, 2019) ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นถึงการมีอยู่ของข้อมูล ลักษณะของข้อมูลระดับความครอบคลุมของข้อมูลเพื่อเสนอเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

1. ความสอดคล้องของมาตรฐานเนื้อหา

ทักษะด้านการสื่อสารในชีวิตประจำวันปรากฏอยู่ทั้งในหลักสูตรแกนกลางฯ และมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพูด การฟัง และการแลกเปลี่ยนข้อมูลพื้นฐาน สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องกันของการเรียนรู้ภาษาจีน อย่างไรก็ตาม ยังมีเนื้อหาที่พบเฉพาะเพียงเอกสารเดียว กล่าวคือ มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ปรากฏคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่มีเนื้อหาปรากฏเป็นรูปธรรมในหลักสูตรแกนกลางฯ ในทางกลับกัน หลักสูตรแกนกลางฯ ได้ระบุเนื้อหาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวรรณศิลป์ เช่น สำนวน สุภาษิต และบทกลอน ซึ่งไม่รวมอยู่ในกรอบคำศัพท์ของ มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ เช่นกัน

ด้านลักษณะของข้อมูล พบว่า แนวทางการนำเสนอของหลักสูตรแกนกลางฯ มีลักษณะพรรณนาที่มุ่งเน้นการใช้ภาษาสำหรับการคิดวิเคราะห์ เช่น การตีความ การแสดงความเห็น และการอภิปราย ในขณะที่มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ให้ความสำคัญกับความถูกต้องของโครงสร้างทางภาษาในระดับต้น รวมถึงการกำหนดคำศัพท์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ ในประเด็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารเชิงวิชาชีพ หลักสูตรแกนกลางฯ ระบุวัตถุประสงค์ไว้ในเชิงนโยบาย แต่ยังไม่ขาดรายละเอียดที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถเติมเต็มได้จากกลุ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การเงิน และการทำงานในมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ

สำหรับระดับความครอบคลุมโดยพิจารณาจากภาพรวมของการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรแกนกลางฯ ให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้ภาษาจีนในบริบทที่หลากหลาย การเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม และการพัฒนาทักษะเชิงบูรณาการ รายการคำศัพท์ของมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ไม่สามารถเติมเต็มได้ทั้งหมดอย่างเป็นระบบ ขณะที่มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ มุ่งเน้นความแม่นยำทางโครงสร้างภาษา และการเพิ่มพูนปริมาณคำศัพท์ การมุ่งเน้นที่แตกต่างกันนี้จึงอาจกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนแยกส่วนกันตามธรรมชาติ เป็นช่องว่างของมาตรฐานเนื้อหา ต้องอาศัยการวางแผนและวางระบบที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้สามารถพัฒนาความรู้ควบคู่กันได้ (ตาราง 1)

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานเนื้อหา

ประเด็นเนื้อหา	การมีอยู่ของข้อมูล	ลักษณะของข้อมูล	ระดับความครอบคลุม
การสื่อสารในชีวิตประจำวัน	เชื่อมโยงกัน	กำหนดรายละเอียดเนื้อหาสอดคล้องกัน หลักสูตรฯ กำหนดตัวอย่าง มาตรฐานฯ กำหนดรายละเอียด	ครอบคลุมได้ทั้งหมด
การใช้ภาษาจีนในวิชาชีพ	เชื่อมโยงกัน	หลักสูตรฯ ระบุเป้าหมายกว้าง มาตรฐานฯ มี คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องชัดเจน	ครอบคลุมได้บางส่วน
การใช้ภาษาสื่อสารในบริบท สังคม เศรษฐกิจ และ เทคโนโลยี	เชื่อมโยงกัน	หลักสูตรฯ ระบุเป้าหมายกว้าง มาตรฐานฯ มี คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องชัดเจน	ครอบคลุมได้บางส่วน
การใช้ภาษาตามกาลเทศะ/ วรรณศิลป์	ไม่เชื่อมโยง	หลักสูตรฯ กำหนดเนื้อหาสำนวน สุภาษิต วรรณศิลป์ และ การใช้ภาษาตามบริบทและ วัฒนธรรม ซึ่งไม่มีรายการคำศัพท์ ประเภทนี้ใน มาตรฐานฯ	ไม่ครอบคลุม
การเชื่อมโยงวัฒนธรรม ไทย-จีน	ไม่เชื่อมโยง	หลักสูตรฯ กำหนดเนื้อหาเปรียบเทียบ วัฒนธรรมไทย-จีน ซึ่งไม่มีรายการคำศัพท์ ประเภทนี้ใน มาตรฐานฯ	ไม่ครอบคลุม

2. ความสอดคล้องของมาตรฐานความสามารถ

ทั้งหลักสูตรแกนกลางฯ และมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ระดับต้น ต่างมีการกำหนดความสามารถด้านทักษะภาษา 4 ด้านหลัก ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องกันโดยเฉพาะในแง่ของการฝึกใช้ภาษาจีนในบริบททั่วไป เช่น การสนทนา การตอบโต้ และการอ่านจับใจความข้อความในชีวิตประจำวัน ถือเป็นการมีอยู่ของข้อมูลร่วมกันระหว่างหลักสูตรแกนกลางฯ และมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ อย่างชัดเจน

ด้านลักษณะของข้อมูล พบว่า หลักสูตรแกนกลางฯ มีลักษณะการพรรณนาผลลัพธ์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมในระดับที่ลึกและครอบคลุมกว่า โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การแสดงความเห็น การอภิปราย และการเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งเป็นทักษะเชิงวิพากษ์และการสื่อสารขั้นสูง ขณะที่มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ยังคงเน้นการใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ มีจุดเด่นด้านความชัดเจนของการกำหนดความสามารถเชิงปริมาณ เช่น จำนวนคำศัพท์ที่ต้องรู้ จำนวน 2,245 คำ จำนวนพยางค์และตัวอักษรจีนที่ต้องอ่านและเขียนได้ รวมถึงหัวข้อไวยากรณ์ จำนวน 210 รายการ ในขณะที่หลักสูตรแกนกลางฯ ได้กำหนดเกณฑ์เชิงปริมาณ

ไว้เพียงจำนวนคำศัพท์สะสมไม่ต่ำกว่า 1,500 คำ โดยไม่มีการระบุโครงสร้างภาษาในระดับที่สามารถวัดผลได้อย่างเป็นระบบ

ระดับความครอบคลุม พบว่า หลักสูตรแกนกลางฯ มีขอบเขตการพัฒนาความสามารถที่กว้างกว่าในเชิงพฤติกรรมและการประยุกต์ใช้ เช่น การเชื่อมโยงความรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม และการเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งไม่สามารถเติมเต็มได้จากมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ในระดับต้น ในขณะที่มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ มีระดับความครอบคลุมที่เด่นชัดเฉพาะในด้านการใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารเท่านั้น ช่องว่างของมาตรฐานความสามารถดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความท้าทายในการออกแบบการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษา หากมีเป้าหมายเพื่อบรรลุทั้งความสามารถทางภาษาที่มีโครงสร้างชัดเจนในระดับสากล และความสามารถในการใช้ภาษาสำหรับการพัฒนาทักษะเชิงองค์รวมตามบริบทการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนไทย การพัฒนาหลักสูตรที่มีการกำหนดตัวชี้วัดในเชิงโครงสร้างและปริมาณอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จของผู้เรียนทั้งในมิติของการวัดผล และการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาที่แท้จริง (ตาราง 2)

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานความสามารถ

ประเด็นเนื้อหา	การมีอยู่ของข้อมูล	ลักษณะของข้อมูล	ระดับความครอบคลุม
การฟัง พูด อ่าน เขียน	เชื่อมโยงกัน	ทั้งสองกำหนดทักษะพื้นฐานเหมือนกันในระดับต้น เพื่อการสื่อสารทั่วไป	ครอบคลุมได้บางส่วน
จำนวนคำศัพท์เป้าหมาย	เชื่อมโยงกัน	ทั้งสองกำหนดคำศัพท์เป้าหมายมาตรฐานฯ ระบุจำนวนมากกว่าและเป็นระบบ	ครอบคลุมได้บางส่วน
การวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น	ไม่เชื่อมโยง	หลักสูตรฯ เน้นการคิดวิเคราะห์ แสดงความเห็นและอภิปรายมาตรฐานฯ ไม่กำหนด	ไม่ครอบคลุม
การเผยแพร่ข้อมูลหรือใช้ภาษาในสื่อสารสาธารณะ	ไม่เชื่อมโยง	หลักสูตรฯ ระบุการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูล ส่วน มาตรฐานฯ ไม่มีเนื้อหา	ไม่ครอบคลุม
การเปรียบเทียบวัฒนธรรมและบริบทข้ามวัฒนธรรม	ไม่เชื่อมโยง	หลักสูตรฯ เน้นการเปรียบเทียบวัฒนธรรมจีน-ไทยมาตรฐานฯ กล่าวถึงเฉพาะวัฒนธรรมจีน	ไม่ครอบคลุม

3. ความสอดคล้องของระดับทักษะภาษา

การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับทักษะภาษาระหว่างหลักสูตรแกนกลางฯ กับมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ พบการมีอยู่ของข้อมูลที่เชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ต่างกำหนดทักษะภาษาหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีแนวทางการพัฒนาทักษะอย่างเป็นลำดับ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับที่ซับซ้อนมากขึ้นตามพัฒนาการของผู้เรียน เช่น การฟังบทสนทนาใน

ชีวิตประจำวันในระดับต้น ไปจนถึงการฟังข้อมูลจากสื่อ และการอธิบายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคมในระดับสูง

ในด้านลักษณะของข้อมูล พบว่า แนวทางการกำหนดระดับความสามารถของทั้งสองหลักสูตร มีลักษณะแตกต่างกัน โดยหลักสูตรแกนกลางฯ เน้นการอธิบายผลลัพธ์การเรียนรู้ในเชิงพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับบริบทจริงของการใช้ภาษาจีน เช่น การแสดงความคิดเห็น การฟังข่าวสาร การอ่านเพื่อจับใจความ และการเขียนเพื่อสื่อสารหรือเผยแพร่ข้อมูล ในขณะที่มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ให้ความสำคัญกับการกำหนดความสามารถทางภาษาในเชิงโครงสร้างที่สามารถวัดผลได้อย่างเป็นระบบ เช่น จำนวนพยางค์ จำนวนคำศัพท์ ความเร็วในการรับสาร และจำนวนคำที่ผู้เรียนสามารถผลิตได้ตามระดับที่กำหนด แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของ มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ในด้านการออกแบบเพื่อการวัดและประเมินผลเชิงปริมาณ

เมื่อพิจารณาระดับความครอบคลุม พบว่า หลักสูตรแกนกลางฯ มีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมในเชิงทักษะขั้นสูง เช่น การสังเคราะห์ การอธิบาย การเปรียบเทียบวัฒนธรรม และการเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การใช้ในชีวิตจริง ในขณะที่ มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ยังมุ่งเน้นทักษะเพื่อการสื่อสารทั่วไปเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ มีการกำหนดเกณฑ์เชิงปริมาณที่ชัดเจน เช่น จำนวนตัวอักษร ความเร็วในการอ่านหรือฟัง และจำนวนคำที่สามารถเขียนได้ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางฯ ยังไม่มีการกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ความแตกต่างในเชิงการกำหนดระดับความสามารถดังกล่าว ทำให้มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ สามารถทำหน้าที่เสริมเติมเต็มความสมบูรณ์ให้กับหลักสูตรแกนกลางฯ ในด้านความแม่นยำของเกณฑ์วัดผลเชิงปริมาณ ขณะที่หลักสูตรแกนกลางฯ มีจุดแข็งในด้านการพัฒนาทักษะภาษาเพื่อการประยุกต์ใช้ในบริบทชีวิตจริงและการเรียนรู้แบบองค์รวม ดังนั้นการประสานแนวทางจากทั้งสองมาตรฐานจึงมีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่สมดุลทั้งในมิติของการประเมินผลและการพัฒนาสมรรถนะเชิงพฤติกรรมของผู้เรียนที่แท้จริง (ตาราง 3)

ตาราง 3

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของระดับทักษะภาษา

ประเด็นเนื้อหา	การมีอยู่ของข้อมูล	ลักษณะของข้อมูล	ระดับความครอบคลุม
การฟัง	เชื่อมโยงกัน	หลักสูตรฯ มุ่งฟังจากสื่อหลากหลาย มาตรฐานฯ เน้นความเร็วและ จำนวนคำที่เข้าใจ	ครอบคลุมได้บางส่วน มาตรฐานฯ ระดับต้น, หลักสูตรฯ มุ่งขั้นสูง
การพูด	เชื่อมโยงกัน	หลักสูตรฯ เน้นการแสดงความคิดเห็น และอธิบาย มาตรฐานฯ เน้นโครงสร้างประโยค พื้นฐาน	ครอบคลุมได้บางส่วน มาตรฐานฯ ขาดการอธิบาย เชิงลึกที่หลักสูตรฯ มี

ตาราง 3 (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของระดับทักษะภาษา

ประเด็นเนื้อหา	การมีอยู่ของข้อมูล	ลักษณะของข้อมูล	ระดับความครอบคลุม
การอ่าน	เชื่อมโยงกัน	หลักสูตรฯ มุ่งจับใจความและเชื่อมโยง มาตรฐานฯ เน้นความเร็วในการอ่านและใช้ตัวช่วย	ครอบคลุมได้บางส่วน มาตรฐานฯ มีเกณฑ์ชัดเจนแต่ขาดการใช้เพื่อคิดวิเคราะห์
การเขียน	เชื่อมโยงกัน	หลักสูตรฯ มุ่งการเขียนโต้ตอบและเผยแพร่ มาตรฐานฯ เน้นจำนวนคำและลำดับขั้นตอนที่ต้อง	ครอบคลุมได้บางส่วน มาตรฐานฯ เน้นเขียนเบื้องต้น, หลักสูตรฯ มุ่งประยุกต์ใช้

อภิปรายผล

การศึกษานี้ใช้กระบวนการวิเคราะห์เอกสารเป็นเครื่องมือหลัก เนื่องจากการเปรียบเทียบหลักสูตรและมาตรฐานที่มีที่มาและแนวคิดแตกต่างกัน จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการสังเคราะห์เชิงหลักการก่อนเข้าสู่การวิจัยเชิงปฏิบัติ การวิเคราะห์เอกสารจึงมีใช้เพียงการรวบรวมข้อมูล แต่เป็นกระบวนการถอดรหัสโครงสร้างหลักสูตรเพื่อทำความเข้าใจรอบคอบ เนื้อหา และทิศทางของผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องทั้งในระดับแนวคิดและการปฏิบัติจริง

ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรแกนกลางฯ และมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ มีความสอดคล้องกันในเชิงโครงสร้างด้านทักษะภาษาหลัก (ฟัง พูด อ่าน เขียน) การเรียงลำดับจากง่ายไปยากและการเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ สามารถอธิบายได้จากการที่ทั้งสองมาตรฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทางภาษาอย่างเป็นลำดับขั้น สะท้อนแนวคิดของ Posner (2004) เรื่อง การจัดโครงสร้างหลักสูตรเพื่อเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ในแนวตั้งอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์เชิงลึกชี้ให้เห็นช่องว่างเชิงโครงสร้างสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความไม่สมดุลของระดับรายละเอียด ความคลุมเครือของตัวชี้วัด และความแตกต่างของระบบประเมินผล

1. ความไม่สมดุลของระดับรายละเอียด ผลการวิจัย พบว่า มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ มีการกำหนดคำศัพท์ โครงสร้างภาษา และผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ขณะที่หลักสูตรแกนกลางฯ ของไทยยังคงระบุเป้าหมายในลักษณะกว้างและขาดรายละเอียดเชิงปฏิบัติ การกำหนดความชัดเจนด้านเนื้อหาจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งของการออกแบบหลักสูตรภาษาต่างประเทศสอดคล้องกับ Richards (2013) ที่เห็นว่า เนื้อหาเป็นจุดเริ่มต้นที่จำเป็นในการวางรากฐานการสอนและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ และการกำหนดรายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนจะช่วยเพิ่มความสามารถในการเทียบเคียงข้อมูลระหว่างประเทศ (OECD, 2019) นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Hu (2002) พบลักษณะสภาพการกำหนดใช้หลักสูตรที่กำหนดเพียงกรอบกว้างย่อมนำไปสู่ความแตกต่างในการตีความและการสอนซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหานี้ หลักสูตรแกนกลางฯ ควรกำหนดมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้สอดคล้องกับ HSK ระดับ 2-3 โดยบูรณาการรายการคำศัพท์และโครงสร้าง

ไวยากรณ์เข้าสู่หลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะเพียงพอสำหรับการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาต่อไป

2. ความคลุมเครือของตัวชี้วัด ตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางฯ มักกำหนดเป้าหมายกว้าง เช่น “สามารถใช้ภาษาจีนในชีวิตประจำวัน” โดยไม่แยกระดับความสามารถ ทำให้ครูผู้สอนตีความและออกแบบการสอนได้แตกต่างกัน แม้จะเปิดโอกาสให้เกิดความยืดหยุ่น แต่ก็ทำให้คุณภาพการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกัน Biggs (1996) เสนอว่า การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้อง (constructive alignment) คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้อยู่ในรูปของผลการปฏิบัติ (performances) ที่สะท้อนระดับความคิดเชิงพุทธิปัญญาที่เหมาะสม กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงผลการปฏิบัตินั้นออกมา และประเมินรวมถึงการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ดังนั้น หากตัวชี้วัดไม่ชัดเจน การสอนและการประเมินย่อมขาดการดำเนินการที่สอดคล้องกัน หลักสูตรแกนกลางฯ จึงควรกำหนดตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมที่แยกตามระดับความสามารถในแต่ละชั้นปีมัธยมศึกษาที่มีรายละเอียดความแตกต่างของตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อสร้างมาตรฐานการสอนและการประเมินผลที่มีทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ

3. ความแตกต่างของระบบประเมินผล มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ มีระบบสอบ HSK ที่กำหนดเกณฑ์ระดับความสามารถและจำนวนคำศัพท์อย่างชัดเจน ทำให้สามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างน่าเชื่อถือและเทียบมาตรฐานสากลได้ ขณะที่หลักสูตรแกนกลางฯ ของไทยยังขาดระบบทดสอบกลาง ทำให้การประเมินผลขึ้นอยู่กับโรงเรียนและครูผู้สอนซึ่งเสี่ยงต่อความไม่สอดคล้อง ดังนั้นการประเมินที่มีคุณภาพต้องตั้งอยู่บนกรอบความถูกต้อง (Weir, 2005) เนื่องจาก การใช้กรอบความถูกต้องช่วยให้การตีความผลสอบมีความหมายชัดเจน และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ และเมื่อมีการอบชัดเจน แบบทดสอบจะมีความตรง (validity) และมีความเที่ยง (reliability) เพิ่มขึ้น การออกแบบโดยมีหลักฐานรองรับจะช่วยลดผลลบต่อการสอน และส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นความสามารถจริง ไม่ใช่แค่เพื่อทำข้อสอบ

การอภิปรายทั้งสามประเด็น ทำให้เห็นว่า ช่องว่างเชิงโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางฯ เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ไม่ได้เป็นเพียงข้อจำกัดเชิงนโยบาย แต่ส่งผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลในระดับปฏิบัติการ ความไม่สมดุลของรายละเอียด ความคลุมเครือของตัวชี้วัด และการขาดระบบประเมินที่เทียบเคียงได้ ล้วนสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความชัดเจน เป็นระบบ และสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น การวิเคราะห์นี้มีได้เพียงระบุปัญหา แต่ยังมีทิศทางที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ เพื่อให้หลักสูตรภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาของไทยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการศึกษา

ควรกำหนดมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้สอดคล้องกับ HSK ระดับ 2-3 โดยระบุคำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ และภารกิจทางภาษาเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้รายชั้นปี เพื่อให้ผู้เรียนมีเป้าหมายที่ชัดเจนและเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน การฟัง และการเขียนสำหรับอุดมศึกษา ควบคู่กับการจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่าง สพฐ. มหาวิทยาลัย และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอบ เพื่อกำหนดกรอบอ้างอิงและแนวทางจัดการเรียนรู้ที่เป็นทิศทางเดียวกัน อีกทั้งควรพัฒนาระบบสอบกลางระดับชาติที่อิงกับมาตรฐานสากล เช่น HSK หรือ CEFR เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผลการเรียนรู้ของนักเรียนไทยกับมาตรฐานการประเมินระดับนานาชาติ

2. ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาจีนที่พัฒนาตามข้อเสนอแนะข้อที่ 1 และควรมีการปรับปรุงแบบเรียนภาษาจีนในโรงเรียนให้เชื่อมโยงกับเนื้อหาในมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ อย่างมีระบบ ทั้งในด้านประเภทคำศัพท์ รูปแบบประโยค และบริบทการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับประเด็นการทดสอบ เพื่อลดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่ใช้สอบหรือใช้จริง อีกทั้งควรมีการจัดทำฐานข้อมูลเปรียบเทียบคำศัพท์ โครงสร้างภาษา และทักษะระหว่าง มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ กับหลักสูตรแกนกลาง เพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับครูผู้สอนในการออกแบบแผนการสอน และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการศึกษาทดลองนำหลักสูตรหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ ไปใช้จริงในสถานศึกษา เพื่อประเมินประสิทธิผลของแนวทางดังกล่าวในการพัฒนาทักษะภาษาจีนของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ โดยอาจเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาอื่น เช่น การนำ CEFR มาใช้ในวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อเสนอแนวทางกำกับดูแลและประยุกต์ใช้มาตรฐานสากลอย่างสอดคล้องกับบริบทไทย (Sriwongsa & Sukying, 2024) นอกจากนี้ ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการรับรู้ของครูและนักเรียนต่อระดับความยากง่ายของเนื้อหาใน มาตรฐานระดับความรู้ภาษาจีนฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและบริบทของผู้เรียนไทย อีกทั้งยังสามารถขยายผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ไปสู่การพัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์หลักสูตรในวิชาอื่น เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี หรือภาษาญี่ปุ่น โดยใช้กรอบการเปรียบเทียบมาตรฐานภาษากับหลักสูตรไทยเช่นเดียวกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางรากฐานระบบพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศของประเทศในระยะยาว

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

(2556). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*.

- โรงพิมพ์ สกสค. <http://www.teacher.in.th/wp-content/uploads/2018/01/ChineseLanguage.pdf>
- ธุมวดี สิริปัญญาธิติ, ศิริเพ็ญ กำแพงแก้ว, และ จันทิมา จิรชูสกุล. (2559). ปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนศิลปภาษาจีนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 11(22), 8-19. <https://has.hcu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/1101/1/Thumwadee-%20Siripanyathiti.pdf>
- พัชรี ศรีสังข์. (2552). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 12, 91-104. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/JOS/article/download/1339/1361/4406>
- พิชัย แก้วบุตร. (2564). ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดรัฐบาลภูมิภาคภาคใต้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 13(1), 59-83. <https://e-journal.sru.ac.th/index.php/jhsc/article/view/1144>
- รุ่งทิวา แยมรุ่ง, กิตติชัย สุธาสิโนบล, และ XU JIA. (2567). ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์*, 67(1), 181-195. <https://thea.or.th/wp-content/uploads/2024/06/JHE67-103.pdf>
- อรอนงค์ อินสอาด และ กัลยาณี กฤตโตปการกิต. (2566). สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารจีนวิทยาและการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ*, 4(1), 33-44. <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/cikkuhygj/article/download/1968/1470/8299>

ภาษาต่างประเทศ

ภาษาอังกฤษ

- Biggs, J. (1996). Enhancing teaching through constructive alignment. *Higher Education*, 32, 347–364. <https://doi.org/10.1007/BF00138871>
- Council of Europe. (2020). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment – companion volume*. <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>
- Hu, G. (2002). Potential cultural resistance to pedagogical imports: The case of communicative language teaching in China. *Language, Culture and Curriculum*, 15(2), 93–105. <https://doi.org/10.1080/07908310208666636>
- Koo, T. K., & Li, M. Y. (2016). A guideline of selecting and reporting intraclass correlation coefficients for reliability research. *Journal of Chiropractic Medicine*, 15(2), 155–163. <https://doi.org/10.1016/j.jcm.2016.02.012>

- Miles M. B., & Huberman A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- O'Connor, C., & Joffe, H. (2020). Intercoder reliability in qualitative research: Debates and practical guidelines. *International Journal of Qualitative Methods*, 19, 1–13. <https://doi.org/10.1177/1609406919899220>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2019). *Technical report: Curriculum analysis of the OECD future of education and skills 2030*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/2-5-supporting-materials/Technical%20_Report_Curriculum_Analysis_of_the_OECD_Future_of_Education_and_Skills_2030.pdf
- Posner, G. J. (2004). *Analyzing the curriculum* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Richards, J. C. (2013). Curriculum approaches in language teaching: Forward, central, and backward design. *RELC Journal*, 44(1), 5–33. <https://doi.org/10.1177/0033688212473293>
- Sriwongsa, O., & Sukying, A. (2024). Overcoming challenges: Implementing the CEFR in Thai secondary school English classrooms. *Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics*, 6(3), 6-13. <https://doi.org/10.32996/jeltal.2024.6.3.2>
- Weir, C. J. (2005). *Language testing and validation: An evidence-based approach*. Palgrave Macmillan. <https://link.springer.com/book/10.1057/9780230514577>

ภาษาจีน

- Zhonghua Renmin Gongheguo Jiaoyubu Guojiaoyuyanwenzi Gongzuoweiyuanyhui 中华人民共和国教育部国家语言文字工作委员会. (2021). *国际中文教育中文水平等级标准 [Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education]*. http://www.moe.gov.cn/jyb_xwfb/gzdt_gzdt/s5987/202103/W020210329527301787356.pdf